
Hertugen af Glücksbjerg.

Af

Axel Hansen.

Den 31. August 1912 døde den tredie Hertug af Glücksbjerg, en fransk Hertug med et dansk Navn, der aldrig har slaaet Rod i vort Folks Bevidsthed.

I Adelskalenderen vil det derimod findes, under Henvisning til den Kendsgærrning, at den franske Politiminister Grev Decazes i 1818 udnævntes til dansk Hertug af Kong Frederik den Sjette.

Foranledningen hertil har man i Almindelighed søgt i et vist Slægtskab mellem det første hertugelige Par og det danske Kongehus¹⁾, men Sagen er iøvrigt aldrig bleven behandlet fra dansk Side. Derimod har den franske Historiker Ernest Daudet givet en Skildring af disse Forhold, med Benyttelse af saavel Decazes' som hans Hustrus efterladte Optegnelser og Breve.

I Begyndelsen af 1818, fortæller Daudet²⁾, var Decazes

¹⁾ H. P. Giessing fortalte, at Decazes paa mødrene Side var af glücksborgsk Afstamning, og denne Forklaring har siden stadig holdt sig. H. P. Giessing: Kong Christian den Ottendes Regjeringshistorie. Kbh. 1852. S. 414. Fodnote.

²⁾ Ernest Daudet: Louis XVIII et le duc Decazes. Paris 1899. S. 206—207; 228—236.

begyndt at tænke paa nyt Ægteskab¹⁾, og man henledte da hans Opmærksomhed paa Grev de Sainte-Aulaires sejstenaarige Datter Égédie, som et i enhver Henseende passende Parti. Han fulgte Vinket og lod i Marts samme Aar anholde om Comtessens Haand.

Sagen havde imidlertid sin Vanskelighed, idet Familien allerede i nogen Tid havde været optaget af at finde en standsmæssig Forbindelse for den unge Dame. Mormoderen var stemt for en Prins Lichtenstein, medens hendes Søster, den barnløse Enkehertuginde af Brunsvig-Bevern²⁾, hvem der som Arvetante maatte tages et vist Hensyn til, protegerede Prins Bentheim, en Neveu af hendes sidste Mand. Endelig var Faderen og hans Moder for en Forbindelse med en fransk Hertug og havde indledet Forhandling med en saadan, om Datterens Ægteskab med dennes Søn og Arving. Ret hurtigt blev Sainte-Aulaire dog vundet for det nye Parti, der syntes at love Datteren en saa glimrende Fremtid, og for Hertuginde af Brunsvig-Beverns Vedkommende mente han, at den væsentligste Indvending vilde fjærnes, om man formaaede Kong Ludvig til at udnævne Decazes til Hertug. Denne modsatte sig imidlertid enhver Henvendelse herom, og istedet fik man saa Kongen til at udfærdige en Skrivelse til Hertuginde, hvori han udtrykte sine hjerteligste Følelser og bedste Ønsker for Ministeren, og forsynet hermed tog Sainte-Aulaire til

¹⁾ Hans første Hustru, Datter af en anset parisisk Dommer, var død allerede 1807.

²⁾ Anna Caroline af Nassau-Saarbrück (f. 31. Dec. 1751; d. 12. Apr. 1824). Først gift med Hertug Frederik Henrik Wilhelm af Glücksborg (d. 1779), og derefter med den danske General, Hertug Frederik Carl Ferdinand af Brunsvig-Bevern (d. 1809).

Glücksborg. Alligevel var Hertuginde i Begyndelsen alt andet end velvillig stemt, og først da Kong Frederik den Sjette, paa hendes Begæring, havde udnævnt den tilkommende Brudgom til Hertug af „Glücksberg“, gav hun efter og lovede at overvære Brylluppet.

Saavidt Daudet! Nogen Besvarelse af Spørgsmaalet, hvorfor Frederik den Sjette lod sig bevæge til et saa overordentligt Skridt, giver han saaledes ikke, og ud fra hvad der interesserer paa dansk Side mangler hans Beretning saa mange Mellemlid, at den trænger til et Supplement. Forinden dog først nogle Linier om den Mand, hvorom det hele drejer sig.

Élie Decazes var af adelig Slægt, født i Landskabet Gironde 1780. Han studerede Jura og blev Medlem af en parisisk Domstol, idet han hermed forenede Stillingen som Sekretær, henholdsvis hos Lætitia Bonaparte, hos Dronning Hortense og hos Kong Ludvig af Holland. Først efter 1810 fik han da Lejlighed til helt at gaa op i sin Dommergærning, uden derfor at afbryde Forbindelsen med den kejserlige Families forskellige Medlemmer. Til Kejseren selv følte han sig derimod ikke draget, og han fik heller ikke fra dennes Side noget Tegn paa særlig Velvilje. Derfor havde han let ved at knytte sin Sag til Bourbonernes, og medens han i de 100 Dage holdt sig borte fra Paris, saaes han strax efter Waterloo tilbage igen, kastende sig ind i Arbejdet for Kongens Sag med en Energi og Beslutsomhed, der henledte Opmærksomheden paa ham og foranledigede hans Udnævnelse til Politipræfekt. Som saadan kom han i nærmeste Berøring med Kongen, der hurtigt viste ham den mest ubegrænsede Tillid, og efter at være konstitueret som Politiminister ved Fouchés Afgang i Sept. 1815, beholdt

han Portefeullen da Hertugen af Richelieu inden Maanedens Udgang dannede en ny Regering.

Ogsaa her gjorde han sig strax gældende. Han blev Ministeriets kraftige Mand, en Skive for Oppositionens stadige Angreb, men som ingen anden i Besiddelse af Kongens Gunst, der overfor Offentligheden lagde sig for Dagen ved hans Udnævnelse til Greve 1816 og til Pair i Januar 1818. Hvor nært et Forhold der var mellem Konge og Minister vidste vel kun faa, men til de bedre underrettede hørte den danske Gesandt, der i April 1818 kunde indberette¹⁾, at alene i Maanederne Juni til September 1816 havde Decazes modtaget over 1200 Breve fra Kongen, og at paa daværende Tidspunkt ikke een Dag gik hen, hvor der ikke vexledes en halv Snes Breve imellem dem, og alle i den fortroligste Form. Noget overdrevne kunne Tallene vel være, men det Indtryk de giver, bekræftes ganske af Daudets Skildring²⁾: Hver eneste Morgen sendte Decazes Kongen sin Mappe, hver eneste Aften mødte han selv; og dog brevvexledes i Dagens Løb om de forskellige Sager, politiske som private, en Korrespondance der fra Kongens Side var gennemglødet af den varmeste Følelse, af næsten faderlig Ømhed. „Min kære Søn“, „Mit kære Barn“, „Min kære Élie“, saaledes kalder Kongen ham som oftest, og han føjer hertil Sætninger som: „Du ved hvor højt jeg elsker Dig“, eller „Du ved hvad Din Ludvig er for Dig“. Følelser som disse maatte særlig give sig Udslag ved en Lejlighed som Decazes' forestaaende Bryllup.

¹⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 30. Apr. 1818.

²⁾ Daudet: Louis XVIII et le duc Decazes. S. III—IV. Daudet nævner her c. 2000 endnu bevarede Breve fra Kongen til Decazes i Tiden 1816—22.

Det er omtalt, hvorledes Kongen indvilgede i at skrive til Hertuginde af Brunsvig-Bevern. Det skal nu ses, hvorledes han kun faa Dage efter lod sig drive endnu et Skridt videre, til at slaa ind paa en helt anden Vej, hvorom Daudet intet har kunnet fortælle, men som alligevel blev den der førte til Maalet. Beretningen derom stammer fra den danske Gesandt i Paris, General Waltersdorf¹).

Om Aftenen d. 20de April indfandt Decazes sig hos Waltersdorf, med hvem han stod paa en meget venskabelig Fod. I Gesandts Depecher kaldes Decazes som oftest: „Min Ven Politiministeren“, og denne paa sin Side omtaler ved Lejlighed, at Waltersdorf altid havde vist ham Velvilje, ogsaa mens han endnu var i lidet fremskudt Stilling. Det var da ogsaa, sagde han ved Samtalens Begyndelse, som Ven han nu kom til Waltersdorf for at raadføre sig med ham, idet han forklarede hvor paa een Gang ærefuldt og fordelagtigt Partiet med Comtesse de Sainte-Aulaire vilde være, men tillige hvilken Vanskelighed det frembød. Vel havde Kongen, for at afhjælpe denne, villet gøre ham til Hertug, men han havde ikke kunnet modtage et saadant Bevis paa Kongens Naade, saalænge Maréchal Saint-Cyr ikke havde opnaaet samme Rang. Derfor vilde han spørge, om Waltersdorf ikke troede det muligt, at Kongen af Danmark, af Venskab for den franske Konge og i Betragtning af den Hengivenhed og det Held hvormed han, Decazes, havde tjent denne, samt endelig som en Følge af den Godhed Frederik den Sjette altid havde vist Hertuginde af Brunsvig-Bevern, vilde „transferere hendes titres“ til ham, ved hans Ægteskab med Mlle de Sainte-Aulaire.

¹) Waltersdorf til Rosenkrantz, 24.—30. April 1818.

Waltersdorf gjorde strax opmærksom paa, at det, saa vidt han vidste, kun var som Enke efter den sidste glücksborgske Hertug, at Hertuginde af Brunsvig-Bevern havde det hertugelige Slot overladt, og at hun ellers hverken havde Titel eller Ejendom, hvorover Kongen kunde disponere. Men iøvrigt var han forvisset om, at Frederik den Sjette altid vilde føle sig lykkelig ved at kunne give Kongen af Frankrig Beviser paa sit Venskab, og lovede sluttelig at indberette Sagen i Fortrolighed og at „pønse paa Maader at opfylde Hans allerchristelige Majestæts Ønske“.

Decazes havde i Samtalens Løb berørt, at Kong Ludvig selv vilde tale med Waltersdorf om Sagen, sandsynligvis allerede næste Dag ved corps diplomatique's Audiens; og saaledes skete det ogsaa. Kongen nærmede sig til ham, skriver Waltersdorf, „med en blid og munter Mine“, og efter at have forespurgt til de danske Majestæters Befindende hentydede han til den foregaaende Aftens Samtale, hvis Genstand som han sagde interesserede ham overordentlig meget, idet han tilføjede, at denne Udtalelse ikke var bestemt alene for Gesandten¹⁾.

Dagen efter var Politiministerens Modtagelsesaften, og Waltersdorf gik derhen som han plejede. For ikke at faa Udseende af at ville trænge sig paa, under den ejendommelige Situation hvori han var kommen, trak han sig

¹⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 24. April. — „Dersom De havde seet“, skriver han et Par Dage senere (28. April), „hvor blid og venlig Man var, da Man talde til mig om den Samtale jeg havde haft Dagen tilforn! Man interesserer sig virkelig for den Sag, som en Moder kunde gjøre for en 15-aarig Søn, som hun vilde have ind i Garden, eller i det mindste med en Faders Deltagelse for sin adopterede Søn. Denne vil bringe det vidt ifald Faderen lever endnu 4 à 5 Aar“.

imidlertid ret hurtigt tilbage, og dette blev Paaskuddet til et nyt Besøg i det danske Gesandtskab.

Det var denne Gang Sainte-Aulaire der mødte frem, foranlediget ved den Kulde som Waltersdorf havde udvist overfor Decazes ved nævnte Lejlighed, og som hverken denne eller Kongen, fra hvem han lige kom, havde vidst at forklare. Efter yderligere at have forsikret, at Waltersdorf ingen Forestilling kunde gøre sig om, hvor ivrig Kongen var for den Sag, gik han over til det væsentlige: Hvad det galdt om var, at Decazes blev Hertug. Men fra Greve til Hertug var i Frankrig et stort Spring, og det vilde foraarsage megen Skrigen op, om Decazes nu pludselig naåede saa vidt. Derfor havde man tænkt som en Overgang at skaffe ham en fremmed Hertugtitel, ligesom Grev Périgord af Kongen af Neapel var bleven udnævnt til Hertug af Dino, og man havde ment, at Ægteskabet med Hertuginde af Brunsvig-Beverns Niece kunde give Anledning dertil. Dog var det ikke netop Navnet Glücksborg man ønskede, om Kongen af Danmark ikke skulde finde det passende. Man havde om muligt tænkt sig Sagen ordnet saaledes, at Frederik VI tilkendegav Hertuginde, at ifald hun vilde give Mlle de Sainte-Aulaire et Gods i Medgift, vilde han, som Bevis paa sit Venskab og sin Bevaagenhed for hende, knytte Hertugtitlen dertil, til Fordel for Grev Decazes og hans mandlige Descendenter. Efter Aftale med Kongen og Decazes vilde Sainte-Aulaire i Løbet af 14 Dage afrejse til Glücksborg, for at bevæge Hertuginde til at gøre de fornødne Skridt, og derefter tage til Kjøbenhavn og fremføre sin Bøn for Frederik den Sjette.

Søndagen efter var Waltersdorf bedt til Decazes, for under en timelang Samtale paany at faa bevidnet Kon-

gens Interesse i Sagen, og om Tirsdagen var det atter Sainte-Aulaires Tur, nu i Anledning af Rejsen.

Han fortalte om Kongens Brev til Hertuginde og betonedede atter, at det kun var selve Titlen („le titre honorifique“) det kom an paa, og alene af Hensyn til Decazes' Stilling i Frankrig. Iøvrigt havde han tænkt at bede Hertuginde tage med til Kjøbenhavn, men Waltersdorf forsikrede, at Frederik den Sjettes Venkab for Kongen af Frankrig vilde være langt den bedste Talsmand.

Som Følge heraf lodes Hertuginde ganske ude af Betragtning og alt baseredes paa Gesandts Indberetning. Sainte-Aulaire skulde ikke meddele Hertuginde det ringeste af, hvad der nu var det væsentlige Formaal med hans Rejse, men strax efter Ankomsten til Glücksborg tilsende Udenrigsminister Rosenkrantz et af Waltersdorf udfærdiget Anbefalingsbrev, ledsaget af nogle almindelige Komplimenter. Var det ønskede umuligt, skulde Rosenkrantz begrænse sit Svar til nogle høflige Vendinger; men var det opnaeligt maatte han tilføje, at han haabede at se Sainte-Aulaire i Kjøbenhavn. Først da vilde denne indvie Hertuginde i alt, faa skrevet en Ansøgning og efterkomme Ministerens Opfordring.

Herved blev det¹⁾, og Waltersdorf lagde ikke Skjul paa sin Frygt for, at navnlig den franske Konges Indblanding kunde vanskeliggøre vor Regerings Stilling, idet han undskyldende tilføjede, at han ikke havde været istand til at hindre Sagens Fremkomst²⁾. Noget Forsøg derpaa har han dog heller ikke gjort, og med hvilken Iver han istedet har grebet Tanken, lægger sig tydeligt for Dagen i hans Breve til Rosenkrantz.

¹⁾ Den 5. Maj rejste Sainte-Aulaire.

²⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 6. Maj.

Til en Begyndelse udtrykker han vel Forbavselse over Begæringen, men samtidig spørger han: Kan den bevilges, og hvorledes? Og han fortsætter selv med Besvarelsen: Om man gav Brudgommen den ønskede Titel, med Navn efter det Gods, som ialtfald maatte erhverves, og med Rang Nr. 13 i 1ste eller Nr. 1 i 2den Klasse¹⁾, da „var Ulykken maaske ikke meget stor“. Han fortier heller ikke, at det „af adskillige Aarsager“ vil være ham kært om det lader sig gennemføre, eller som han andetsteds udtrykker sig, om han „kommer med Ære derfra“; og han ender med ligefrem at bede Udenrigsministeren gøre sig til Talsmand for Sagens Gennemførelse²⁾.

Korrespondancen giver et Indtryk af Gesandtsens Betagethed over, at det er faldet i hans Lod at yde „Vennens Ven“, Kong Ludvig, en saa væsentlig Tjeneste, og af Forventningen om at blive lige saa velset ved Hoffet som misundt i Kollegernes Kreds. Men af direkte Udbytte var der intet at paavise. Var man derimod kommen med Anmodningen 14 Dage eller 3 Uger før, vilde han havde søgt „paa en indirecte Maade, men med Delicatesse, at gjøre den, om muligt, frugtbringende“³⁾.

Hvad der sigtes til, er den dansk-franske Reclamationssag. Længe havde den staaet paa, og mange Bryderier havde den voldet.

Vore Fordringer faldt efter deres Oprindelse i to

¹⁾ Noget senere skriver han dog, at Decazes personlig mindst maatte have Rang med Nr. 10 i 1ste Klasse. Waltersdorf til Rosenkrantz, 6 Maj.

²⁾ „Skulde det komme saa vidt at vor Ven Justits- og Politiministerens [o: Kaas'] Mening blev forlangt, er De nok saa god, høistærede Ven, at stemme ham derhen, at han ikke gør Vanskeligheder, eller modsætter sig den Sag“. Waltersdorf til Rosenkrantz, 28. April.

³⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 28. April.

Grupper, danske Undersaatteres Erstatningskrav paa ialt 19,048,323 Fr. 92 Cent., og vor Regerings Regning paa 24,535,161 Fr. 32 Cent. fra de franske Troppers Ophold i Danmark 1808. Mens vore Bestræbelser gik ud paa, at begge Fordringer behandlede under eet, og med Vilighed til en passende Nedsættelse af Beløbene mod en samlet Afgørelse, hævdedes fra fransk Side, at i Pariserfreden alene var Tale om Erstatning til de forskellige Staters Undersaatter, ikke til Staterne selv. Mange og udviklede vare disse Krav, og efter at en fransk Kommission i længere Tid havde arbejdet paa at undersøge deres større eller mindre Berettigelse, var med Wellington som Opmand i Begyndelsen af 1818 aabnet Underhandlinger om Erstatningssummernes Fastsættelse. Først i April blev der dog Gang i Forhandlingerne for vort Vedkommende. Af de reclamationerede 19 Millioner havde Kommissionen afvist Fordringer til henvend halvanden, og reduceret Restbeløbet saa kraftigt, at ikke blot Waltersdorf men ogsaa Wellington protesterede. Den 25. April var man færdig, og Erstatningen fastsat til 7 Millioner Fr., et Resultat der var alt andet end tilfredsstillende.

Endnu værre var det dog gaaet med den kongelige Reclamation. Forgæves havde Waltersdorf udviklet, at vor Fordring ikke berørtes af Pariserfredens Bestemmelser, og at ikke blot Kejserdømmet men ogsaa Kongedømmet havde godkendt dens Berettigelse. Forgæves havde ogsaa Wellington underhaanden taget sig af Sagen, og efter eget Sigende gjort alt for at faa Richelieu til at liquidere vor Fordring, bl. a. ved at henvise til, at Danmark sikkert vilde nøjes med 4—5 Millioner, mod en snarlig Afgørelse. I Slutningen af Marts meddelte Wel-

lington, at Richelieu bestemt havde afvist enhver Tale om den danske Reclamation¹⁾, og en Ugestid efter udtalte denne selv under en tilfældig Samtale med Waltersdorf, at Frankrig var aldeles udtømt og umuligt kunde betale²⁾).

Saaledes stod Sagerne endnu, da Waltersdorf modtog den Decazes—Sainte-Aulaire'ske Henvendelse. Nogen overdreven Tillid til at han paa et tidligere Stadium kunde have udnyttet denne i Reclamations-sagens Tjeneste, røber den foran citerede Udtalelse ikke, og at han nu skulde være heldigere end sidst i Marts, hvor han forgæves havde søgt at faa Decazes til at tale vor Sag, har han da ogsaa betragtet som udelukket. Uden Støtte i ny og afgørende Argumenter vilde en nok saa varm Deltagelse fra Decazes' Side ikke kunne ændre Richelieus Syn paa Sagen, og for sit eget Vedkommende maatte Decazes stræbe at undgaa enhver Handling, der kunde lade Udnævnelsen fremtræde i andet Lys end tilsigtet.

Endnu engang vendte Waltersdorf sig derimod til Richelieu, for d. 30. April at modtage en officiel Bekræftelse paa det mundtlig givne Afslag. Samme Dag afgik endelig Kureren, overbringende vor Udenrigsminister paa een Gang det uheldige Udfald af Reclamationerne, og — Begæringen om at gøre den franske Konges Yndling til dansk Hertug.

Man skulde ikke synes det var Øjeblikket dertil! Men paa den anden Side var det et Spørgsmaal, om ikke den paagældende alligevel var en Mand, man gjorde rettest i ikke at støde fra sig, hvor Lejlighed gaves til at drage ham til. Richelieus Helbred var svækket, og

¹⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 27. Marts.

²⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 6. April.

Rygter meldte allerede om hans forestaaende Tilbage-træden. Ingen var i Tvivl om, at Decazes i saa Fald var selvskreven til Posten som Ministeriets Chef, i Kraft af sin Dygtighed og sin Indflydelse hos Kongen, og Waltersdorf mente yderligere at kunne sige med Sikkerhed, at han ogsaa vilde overtage Udenrigsministeriet¹⁾. Navnlig dette maatte være af Betydning for Rosenkrantz, ikke mindst af Hensyn til de 24 Millioner, idet han ikke betragtede den Sag som afgjort med Richelieus Svar²⁾. Hurtigt var han vundet for Tanken, og gennem Navnet „Glyksberg“ understregede han yderligere den af Waltersdorf anviste Taktik, at alt fra vor Side maatte „lade til at være skeet alleene for Hertuginde af Brunsvig-Beverns Skyld“, hvorimod Waltersdorf havde tænkt sig Navne som Trolle, Banner, Lessøe eller noget paa „—borg“ eller „—skiold“, ligemeget hvilket, blot det lød godt paa Fransk, og ikke var for vanskeligt at udtale³⁾.

Den 15. Maj blev Sagen forelagt Kongen, og en Uge efter kunde Rosenkrantz skrive, at Andragendet var bleven godt modtaget, og med Tilbøjelighed til at opfylde Vedkommendes Ønske, i hvilken Anledning Kong Ludvig personlig udtrykte sin Glæde overfor Waltersdorf⁴⁾. Ved Maanedens Udgang toges den endelige Beslutning, og efter at Sainte-Aulaire var kommen til Kjøbenhavn⁵⁾ og Sagens Enkeltheder afgjorte, tilstillede Rosenkrantz d. 8. Juni Præsident Kaas i Danske Kancellie officiel Meddelelse om det skete, med Ordre til at lade udarbejde Forslag til kongeligt Reskript om Udnævnelsen.

¹⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 30. April; jvf. 15, 19 og 25 Maj.

²⁾ Rosenkrantz til Waltersdorf, 16. Maj.

³⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 2. Juli.

⁴⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 6. Juni.

⁵⁾ Den 5. Juni. De la Ferronays Depeche af 6. Juni.

Helt tilfreds med den trufne Ordning var Rosenkrantz dog ikke, idet Kongen havde vægret sig ved at give Decazes den Plads i Rangforordningen, han ansaa for „uomgiængelig fornøden“, naar et saa usædvanligt Skridt skulde gøres „i Betragtning af Kongen af Frankrigs Forvendning“. At have lige Rang med et St. K. af Dannebrog, skrev han samme Aften til Kaas, vilde ikke forekomme at være meget sigende Grund for Kongen af Frankrig til at drage Grev de Cazes ud af de franske Grevers Klasse, og dertil skulde jo „vor Konges store Føjelighed“ tjene.

Kaas overdrog den Deputerede Cold at udarbejde Forslag til Reskriptet, der næsten ordret blev en Gengivelse af Udenrigsministerens officielle Meddelelse, dog saaledes at Cold deri havde understreget alt om Hertuginde af Brunsvig-Bevern, paa en saadan Maade at det, om Kongen ønskede det, kunde udgaa uden Skade for Sammenhængen, — en Henstilling, som ikke tages til Følge, men som paa ejendommelig Maade belyser, hvor snevert Kredsen af de fuldt indviede var draget¹⁾.

Den 12. Juni underskrev Kongen Reskriptet. Det var stilet til det danske Kancellie og havde følgende Ordlyd²⁾:

Frederik VI, af Guds Naade etc.

Vor synderlig Gunst! Vi give Eder herved tilkiende, at det har behaget Os paa Enkehertuginde af Brunsvig-Lüneborg Bevern, Hendes Begiering, at meddele Grev Elias de Cazes Pair af Frankrige, kongelig fransk Minister, Stats Secretair og Politiminister, som ægter Enkehertuginde Søsterdatters Datter, Comtesse de St. Aulaire Indfødsret i Vore Stater,

¹⁾ Colds Indstilling, dateret 9. Juni 1818.

²⁾ 4de Departements Registrant.

med Titel af Hertug af Glucksbiereg¹⁾ og med Rang over Vore Lehns Grever, hvilken Titel og Rang skal gaae i Arv paa hans mandlige Afkom i nedstigende Linie. Ligeledes have vi bestemt, at indtil et Gods, som skal have Navn af Glucksbiereg, kan ved Kiøb i Vort Kongerige Danmark eller i Vort Hertugdømme Slesvig af Enke-Hertuginde tilveiebringes, for at oprettes til et Lehn for Familien de Cazes, indskydes af Hendes Durchlauchtighed i Vor Kasse en Sum af Tree Hundrede Tusinde Franker, hvoraf indtil Godset er kiøbt, af bemeldte Vor Kasse svares lovmæssige Renter, og har i Anledning heraf Vort danske Cancellie at foranstalle de fornødne Expeditioner.

Under samme Dato underskrevet Naturalisationspatent²⁾ for „bemeldte Hertug af Glucksbiereg, med hans ægte Afkom som i Vort Rige og Vore Lande blive og boe“, hvorefter Udenrigsdepartementet anmodedes om at tilstille Decazes en Genpart af Reskriptet, med vedføjet verificeret fransk Oversættelse, samt udbede sig Tegning af et hertugeligt Vaaben til Indførelse i Diplomet. I Slutningen af Juni modtog Decazes det glædelige Budskab, og d. 10. August fandt Brylluppet Sted. Hertuginde af Brunsvig-Bevern var efter Løfte kommen til Paris, og Ceremonien formede sig, som venteligt var, som en stor Begivenhed. Vielsesattesten underskrevet, med Kongen af Frankrig i Spidsen, af samtlige franske Ministre, af de fremmede Magters Gesandter og en Række af det franske Selskabs mest udmærkede Navne³⁾.

Waltersdorf havde været paa Ferierejse i Sydfrankrig fra Begyndelsen af Juni, og var ved Sønnens Sygdom

¹⁾ I Udenrigsministeriets Meddelelse til Kancelliet var Navnet skrevet som „Glyksberg“, hvilket Cold havde foreslaet ændret til „Glycksberg“.

²⁾ Lehnsarkivet.

³⁾ Legationssekretær Coopmans til Rosenkrantz, 10. August.

bleven hindret i at vende tilbage i rette Tid. At han var glad over det skete siger sig selv, og han mente ogsaa at Sainte-Aulaire havde al mulig Grund til at være det. „Men den som vil være mest fornøiet“, skriver han til Rosenkrantz, „det er — Barnets Fader. Naar saaledes alle ere fornøiede, gode Ven hvorfor skulde De og jeg ikke være det? Hvad der morer mig meget ved den Ting er, at den er bleven holdt saa taus, og at mange ville vorde ret forundrede, naar de erfarer den: 'og de ville see og dog ikke troe'¹⁾).

Til de mange hørte ogsaa den franske Gesandt i Kjøbenhavn, den ansete og dygtige Marquis de la Ferronays, der efter Sainte-Aulaires udtrykkelige Ønske var holdt udenfor alt. Han stod aldeles uforstaaende overfor det skete, der ogsaa, efter hvad han indberetter²⁾, havde vakt almindelig Forbavselse herhjemme, vakt Uvilje hos nogle og hos andre maaske Haabet om engang at opnaa den Titel, der her var tildelt en Fremmed. Iøvrigt havde Rosenkrantz sagt ham, at det navnlig var Overbevisningen om at gøre noget behageligt for Kongen af Frankrig, der havde bortryddet enhver Betænkelighed.

Men vakte Udnævnelser Forbavselse i Danmark, gjorde den det ikke mindre i Frankrig, og ikke mindst synes Richelieu, der fik den første Meddelelse gennem Ferronays' Depeche, at have følt sig brøstholden over, at Decazes havde foretaget sig et saadant Skridt, uden at have raadført sig med ham eller endog blot givet ham den ringeste Underretning derom. I det hele taget frygtede saavel han som flere af Decazes' nærmeste politiske og personlige Venner, at dennes nye Navn og Titel

¹⁾ Waltersdorf til Rosenkrantz, 2. Juli.

²⁾ Depeche af 20. Juni.

kunde blive et Vaaben i Oppositionens Hænder, og de holdt derfor paa at han som Minister, som Pair og i alle offentlige Forhold vedblivende skulde skrive sig og lade sig kalde som hidtil, Grev Decazes.

Henstillingen blev fulgt, og Waltersdorf fik ikke lidt at gøre med at forsikre Rosenkrantz om, at dette paa ingen Maade var stridende mod Kongens Værdighed og at Formaalet med Udnævnelsen fuldt ud var opnaaet. Privat kaldte mange allerede nu Decazes: „Mr. le Duc“, og lidt efter lidt vilde denne Titel fortrænge den grevelige. Decazes var da ogsaa saa taknemlig som nogen, og havde med Varme anbefalet Richelieu vort Hofs Interesse under Kongressen i Aachen¹⁾.

Vor danske Hertug var saaledes stadig Grev Decazes, og hans Skæbne kom ikke helt til at forme sig som Waltersdorf havde tænkt det.

Forventningen om Richelieus snarlige Fratræden gik vel i Opfyldelse allerede inden Aarets Udgang, men endnu et Aar skulde gaa hen førend Decazes, der stadig var Indenrigsminister, kom i Spidsen for Regeringen, og efter faa Maaneders Forløb maatte han atter vige Pladsen, da Hertugen af Berrys Mord krævede sit Offer. Kun nødtvungent lod Kongen sin Yndling falde, idet han samtidig gav ham den franske Hertugtitel, for hvilken den danske havde skullet bane Vej. Endnu halvandet Aar var Decazes i Statens Tjeneste, som Gesandt i London, men hans Udsigter til atter at faa Regeringens Tøjler i Hænde blev stadig ringere for ganske at svinde ved Carl X's Thronbestigelse.

Med Danmark holdt Decazes i disse Aar en vis, om

¹⁾ Waltersdorf til Richelieu, 8. Juli, 4. og 9. September.

end ikke omfattende Forbindelse vedlige. Overfor Kongehuset lagde han ved Lejlighed sin Erkendtlighed for Dagen, og med Regeringen havde han stadig et uafgjort Mellemværende, idet hverken Godskøbet eller Deponeringen af de 300,000 Fr. havde fundet Sted.

I Januar 1819 havde Enkehertuginde bedt om Henstand, og derefter var der stille om Sagen til Foraaret 1822, hvor et samtidigt Besøg af Decazes og Sainte-Aulaire paa Glücksborg var paatænkt. Paa Grund af Richelieus Død og Hustruens Sygdom maatte Decazes imidlertid opgive Turen, og Sainte-Aulaires Rejse satte sig ikke synlige Spor.

Aaret efter blev det derimod til Alvor. Ledsaget af sin Hustru ankom Decazes i Midten af Juni 1823 til Glücksborg, hvorfra han aflagde Besøg paa Louisenlund hos Kongen og Dronningen, hvem han fortalte, at det nu var hans Hensigt at købe Gods i Danmark¹⁾. Købet ventedes da ogsaa almindeligt²⁾, og der taltes allerede om at det var Grevskabet Scheel, der skulde skabes om til Stamhuset Glücksbierg.

Fra Glücksborg gik Rejsen til Kjøbenhavn, hvor Dagene tilbragtes hos Rosenkrantz, Saint-Simon og den engelske Gesandt, men dog navnlig hos Prins Christian, der viste Gæsterne den mest smigrende Opmærksomhed³⁾. Efter en Uges Ophold toges tilbage til Glücksborg, og efter fornyet Visit paa Louisenlund, hvor Kongen lovede Decazes at staa Fadder til hans anden Søn, fandt Hjemrejsen Sted i Begyndelsen af August. Forinden havde

¹⁾ Frederik VI til Rosenkrantz, Louisenlund 25. Juli 1823.

²⁾ Ogsaa den franske Gesandt, Grev de Saint Simon, nævner Godskøbet som Rejsens Formaal. Depeche af 5. Juli.

³⁾ Saint Simons Depeche af 15. Juli.

Decazes imidlertid overdraget sin Fætter, Legationssekretær i Kjøbenhavn Baron Decazes, at varetage sine Interesser, og skriftlig udviklet, hvorledes han ønskede alt ordnet¹⁾.

Hvad der mest laa ham paa Hjerte, og vilde fjerne enhver Vanskelighed for ham ved Majoratets Oprettelse, var at dette, og dermed ogsaa Titlen, gjordes arveligt for hans yngre Søn, forud for den ældre, der skulde arve den franske Hertugtitel, og for hvem der iøvrigt var sørget tilstrækkeligt. Skulde hele hans mandlige Slægt uddø, ønskede han at Majoratet, dog uden Titlen, maatte overgaa til Broderen, Vicomte Joseph Decazes og hans mandlige Descendenter, for efter deres Afgang at tilfalde hans egen Datter eller Døtre eller deres Arvinger, som fri Ejendom.

Under en Samtale mellem Legationssekretæren og Kancellipræsident Kaas, erklærede denne imidlertid, at det ikke vilde volde ringeste Vanskelighed ogsaa at faa Titlen gjort arvelig for Decazes' Broder og hans mandlige Afkom, og Baronens føjede derfor Ønsket herom til de øvrige Forslag²⁾, han i Februar 1824 indsendte til Kongen, der paa Kancelliets Indstilling billigede, at Diplomet udfærdigedes i Overenstemmelse dermed³⁾.

Hen paa Efteraaret var det færdigt, men nu bemærkede Baron Decazes, at Sætningen om Hertugens Indfødsret i Danmark⁴⁾ var i Strid med fransk Lov, og da det jo ikke

¹⁾ Hertugens Skrivelse er dateret Glucksbourg, 29. Juli.

²⁾ Baron Decazes til Kaas, Kbh. 4. Nov. 1823 og 12. Febr. 1824.

³⁾ Allerunderdanigst Forestilling fra det danske Cancellie af 25. Febr. 1824. Kongens Approbation d. 2. Marts.

⁴⁾ Jvf. Reskriptet af 12. Juni 1818 (foran S. 13): „... det har behaget Os ... at meddele Grev Elias de Cazes ... Indfødsret i vore Stater med Titel af Hertug af Glucksbierg“.

havde været Kong Frederiks Mening, at Decazes skulde miste sin Ret som fransk Borger, anmodede han om at Diplomet ændredes paa en saadan Maade, at enhver Mulighed derfor var udelukket¹⁾. Selv foreslog han at føje „honorifique“ til „droit de naturalisation“, i Forbindelse med et Forbehold om at Hertugens Indfødsret i Frankrig herved lodes uantastet; men fra dansk Side valgte man istedet at stryge det hele, og saaledes opgive Decazes som dansk Undersaat.

Endelig ved Aarets Udgang blev Diplomet afleveret²⁾.

Det var affattet paa Dansk, og dets Indhold var givet ved Reskriptet af 12. Juni 1818, under hvilken Dato ogsaa Diplomet er udstedt, og i Forbindelse dermed ved de foran omtalte ikke uvigtige Ændringer. Tillige var nu efter Hertuginde af Brunsvig-Beverns Død (d. 12. Apr. 1824), hendes Navn og hvad dertil knyttedes udeladt, og Forpligtelsen til Majoratets Oprettelse overført paa Decazes selv, efter hans eget Forslag med den yngre Søns indtrædende Myndighedsalder som Tidsfrist³⁾.

Alligevel blev Forpligtelsen aldrig indfriet, og den ældste Søn, Grev Louis Decazes, anerkendtes af det danske Hof som Hertug af Glücksbjerg, da han i Januar 1840 kom tilstede ved Frederik den Sjettes Bisættelse.

¹⁾ Baron Decazes til Kaas, Kbh. 29. Nov. 1824.

²⁾ Baron Decazes til Kaas, Paris 13. Jan. 1825.

³⁾ Lehnsarkivet.